

Σχόλια στο ανακοινωθέν των Προκαθημένων των Ορθοδόξων Εκκλησιών Μ. Ανατολής

/ Γνώμες

Κείμενο σχετικά με την σύναξη των Προκαθημένων των Ορθοδόξων Εκκλησιών Μέσης Ανατολής που πραγματοποιήθηκε τον περασμένο Απρίλιο στην Κύπρο εξέδωσε ο Επίσκοπος Καρπασίας κ. Χριστοφόρος.

Ακολουθεί η τοποθέτηση του Επισκόπου Καρπασίας:

Ὡς γνωστόν τήν 18ην Ἀπριλίου πραγματοποιήθηκε στήν Κύπρο, ἴσως μία ἀπό τίς πιό σημαντικές καί ἐλπιδοφόρες Συνάξεις Προκαθημένων τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Ἡ Σύναξη αὕτη ἦταν πρωτοβουλία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου κ.κ Χρυσοστόμου Β΄, ἡ ὁποία πῆγαζε ἀπό τήν ἀγωνία του γιά τήν ἐνότητα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἐνθυμοῦμαι σέ μία ἀπό τίς Συνόδους τῆς τοπικῆς μας Ἐκκλησίας, ἐκφράζοντας τήν ἀγωνία του αὕτη εἶπε χαρακτηριστικά: «Ἐάν δύο Προκαθήμενοι παρεξηγηθοῦν μεταξύ τους καί βρίσκονται σέ διάσταση, μέ τόν φυσικό τους θάνατο παύει ἡ διαφορά, διαμάχη ἢ παρεξήγηση μεταξύ τους. Ἐάν ὅμως ἡ διαφορά καί διαμάχη διασπάσει τήν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας, τότε αὕτη θά ὑφίσταται καί θά τήν ταλαιπωρεῖ ἴσως καί γιά αἰῶνες. Γι' αὐτό καί πρέπει νά ἐργασθοῦμε σκληρά γιά νά διαφυλάξουμε αὕτη τήν ἐνότητα». Αὕτη ἡ ἐκκλησιολογική τοποθέτηση τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου, θεωρῶ ὅτι ἦταν ἡ βάση τῆς ἀγωνίας ὅλων τῶν Προκαθημένων τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν τῆς Μέσης

Ἀνατολῆς. Ἰδιαιτέρως αὐτὴ ἐκφράστηκε καὶ μέ τῇ δήλωσιν τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Ἀντιοχείας κ.κ. Ἰωάννου, ὁ ὁποῖος μέ ἔμφαση τόνισε ὅτι, «πάνω καὶ ἔξω ἀπὸ πρόσωπα, γεγονότα, πολιτικές ἢ ἄλλες καταστάσεις εἶναι ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ».

Ἀνέφερα πρὶ πάντων ὅτι ἡ Σύναξις αὐτὴ εἶναι ἐλπιδοφόρα, παρ' ὅτι διαψεύσθηκαν οἱ δημοσιογραφικὲς καὶ παραταξιακὲς προσδοκίαι πολλῶν, οἱ ὁποῖοι περίμεναν νὰ ἀκούσουν μέ ποιοῦ τό μέρος θὰ συνταχθοῦν οἱ Προκαθημένοι ἢ ἂν μέσα ἀπὸ τό ἀνακοινωθέν θὰ ἄφηναν κάποια ἵχνη πού θὰ πρόδιδαν τίς ἀνθρώπινες ἢ κατὰ τὰ συμφέροντα προτιμήσεις τους. Πρὶ ἀνησυχητικό, ὅμως, στοιχεῖο ἀναδείχθηκε ἡ ἀνάγνωσις καὶ παρουσίασις τοῦ ἀνακοινωθέντος. Φοβοῦμαι ὅτι ἡ ἐκκοσμικευμένη ἀντίληψις τῶν πραγμάτων καὶ τό ὅλο φρόνημα πού ἐπικρατεῖ δέν μᾶς ἄφησαν νὰ δοῦμε τό οὐσιαστικὸν μῆνυμα τῶν Προκαθημένων, τό ὁποῖον εἶναι καὶ τό ΜΟΝΟ πού μπορεῖ νὰ ἀναδειχθεῖ ὡς λύσις, πολλῶν ἐκκλησιαστικῶν προβλημάτων, ἂν κατανοηθεῖ ὀρθόδοξα καὶ προφητικά.

Γι' αὐτό καὶ θὰ ἤθελα νὰ ἐστιάσω τὴν προσοχήν μας στὴν οὐσία αὐτοῦ τοῦ μηνύματος καὶ νὰ προβοῦμε σὲ κάποια σύντομα ἐκκλησιολογικά καὶ θεολογικά σχόλια, μέ τὴν προσδοκίαν ὅτι μποροῦν νὰ γίνουν ἀφυπνιστικά μέσα γιὰ ὅλους ὅσους αἰσθάνονται τὴν εὐθύνη ἔναντι τοῦ εὐλογημένου Σώματος τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ.

Στὴ συνέχεια θὰ παραθέσω τρία χαρακτηριστικὰ σημεῖα τοῦ πολυσήμαντου αὐτοῦ ἐκκλησιολογικοῦ κειμένου.

Πρῶτον, ἐκφράζει τὴν θέσιν ὅτι τό βασικὸν ἔργο τῆς Ἐκκλησίας εἶναι νὰ συνεχίσει τό ἱεραποστολικὸν ἔργο τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν Ἀποστόλων σὲ ὁλόκληρην τὴν οἰκουμένην, «ἢ ὅποια λαχταρᾷ καὶ προσδοκᾷ στό ἐλπιδοφόρον μῆνυμα τοῦ Εὐαγγελίου». Συνεπῶς, κάθε ἄλλο θέμα ἢ πρόβλημα τό ὁποῖον ἀποτελεῖ πρόσκομα στὴν διάδοσιν τοῦ Εὐαγγελικοῦ Μυστηρίου, «ὅτι ὁ Θεὸς ἐφανερώθη ἐν σαρκί» καὶ «ἐν αὐτῷ (τῷ Θεανθρώπῳ) ἐσμέν πεπληρωμένοι (πνευματικὰ ὁλοκληρομένοι)» θὰ πρέπει νὰ ὑπερβαίνεται μέ κάθε τρόπο καὶ θυσία, ὥστε «νὰ μὴν ἄργεῖ τό Εὐαγγέλιον».

Δεύτερον σημεῖον εἶναι ἡ πρόθεσις καὶ διάθεσις τῶν Προκαθημένων τῶν Ἐκκλησιῶν Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων νὰ ἐπιλύσουν τὴν μεταξύ τους δικαιοδοτικὴν διαφορὰν μέ σκοπὸν «νὰ φθάσουν στὴν Εὐχαριστιακὴ Κοινωνία». Εἶναι πολὺ σημαντικὴ αὕτη ἡ ἀναφορά διότι θέτει τὸν σκοπὸν καὶ παρουσία τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ τῶν σχέσεων μεταξύ τῶν μελῶν τῆς, πάντων στὴν μυστηριακὴν ἐν Χριστῷ κοινωνίαν. Σκοπὸς δέν εἶναι ἡ διεκδίκισις ὁρίων καὶ δικαιοδοσιῶν, ἀλλὰ ἡ ἐνότητα τῆς πίστεως ὡς μετοχῆς στὴν ἄκτιστη χάρις τοῦ Χριστοῦ, ἡ ὁποία μᾶς συναρμολογεῖ καὶ συνέχει εἰς ἓνα Σῶμα, ἓνα Πνεῦμα, μία προσδοκία, τὴν αἰωνιότητα. Δέν πρέπει νὰ ξεχνοῦμε ὅτι ἡ Ἐκκλησία δέν εἶναι Ἐκκλησία τόσο τῶν παρόντων τοῦ αἰῶνος

τούτου, τὰ ὅποια φθείρονται καί παρέρχονται, ἀλλὰ Ἐκκλησία τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, τῆς μακαριότητος τῆς ἀφθαρσίας, πού πληροῦται ἀπό τούς καρπούς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος (χαρά, ἀγαθότητα, εἰρήνη, πραότητα, ἐνότητα, πίστη, ταπείνωση κλπ).

Τρίτον, τέλος, πού ἐπισφραγίζει ὅλα τὰ πῶς πάνω εἶναι ἡ ἀναφορά ὅτι «οἱ Μακαριώτατοι καί Ἀγιώτατοι Προκαθήμενοι στό πνεῦμα τῆς συνάντησης αὐτῆς κάλεσαν ὅλες τίς πλευρές νά ἐργασθοῦν (σημ. σχετικά μέ τό Οὐκρανικό ζήτημα) γιά τήν ἐπίτευξη τῆς Εὐχαριστιακῆς ἐνότητας, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τό πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ».

Ἡ ἐκκλησιολογική αὐτή θέση τῆς Σύναξης τῶν Προκαθημένων δηλώνει μία πραγματικότητα, ἡ ὁποία ἰσχύει ἀπό τούς ἀποστολικούς χρόνους μέχρι καί σήμερα. Ἡ Θεία Εὐχαριστία ἐκφράζει τήν καθολικότητα καί τήν ἐνότητα τῆς Μίας, Ἁγίας, Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας. Δηλαδή ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος μετέχει στήν Εὐχαριστιακή Σύναξη τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας στήν ὁποία ἀνήκει καί ἀρνεῖται νά μετᾶσχει στήν Εὐχαριστιακή Σύναξη μίας ἄλλης τοπικῆς Ἐκκλησίας (ὄχι γιά λόγους πίστεως), διασπᾷ τήν ἐνότητα τοῦ Σώματος. Ἡ Εὐχαριστιακή Σύναξη δέν εἶναι μία ἐκδήλωση τοπικοῦ χαρακτήρα ἢ ἔστω μέσου χορήγησης ἀτομικά τῆς χάριτος, ἀλλά μία πράξη ἢ γεγονός σύναξης ὁλοκληροῦ τῆς Ἐκκλησίας, ἔστω καί ἂν γίνεται κατὰ τόπους κεχωρισμένα. Στήν Ὁρθοδοξία ἡ Κοινωνία προηγεῖται τῆς ἐπικοινωνίας. Καί τοῦτο ἐπειδή «τόν ἄρτον ὃν κλῶμεν, οὐχί κοινωνία τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ ἐστίν; ὅτι εἷς ἄρτος, ἓν σῶμα οἱ πολλοί ἐσμεν, οἱ γάρ πάντες ἐκ τοῦ ἑνός ἄρτου μετέχομεν» (Α΄ Κορ. ι', 15). Αὐτό δηλώνει ὅτι ἡ κοινωνία δέν εἶναι ἀπλῶς κοινωνία τῆς χάριτος, ἀλλά καί κοινωνία μεταξύ μας, μεταξύ τῶν ἁγίων (πιστῶν). Ἡ Κοινωνία τοῦ ἑνός Ἄρτου φανερώνει τήν ἐνότητα, κοινότητα, κοινωνία καί ἔτσι μέ βάση αὐτό τό κοινό χαρακτηριστικό μπορούμε νά ἐπί-κοινωνοῦμε καί νά ὁμολογοῦμε τήν ἐνότητα τῆς Μίας Ἐκκλησίας. Ἐξω ἀπό αὐτή τήν ἐμπειρία καί πραγματικότητα ἡ ἐπικοινωνία δέν θά ἐδράζεται ἐπὶ τοῦ κοινοῦ βιώματος, ἐπομένως ἡ ἐνότητα θά ἀναζητεῖται σέ κανονικά δικαιώματα, προνόμια καί διεκδικήσεις. Συνεπῶς, τὰ προβλήματα πού ταλανίζουν τήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία θά ἐπιλυθοῦν ἐάν καί ἐφόσον ἀποκατασταθεῖ ἡ Εὐχαριστιακή Κοινωνία γιά νά μπορούμε νά ἐπικοινωνοῦμε ἐν Χριστῷ ἢ ὅπως ἀναφέρουν οἱ Προκαθήμενοι στό Ἀνακοινωθέν τους, οἱ προσπάθειες μας πρέπει νά ἀποβλέπουν «πρός ὄφελος τῆς ἐν Χριστῷ ἐνότητας τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας».

Τέλος, ἐπειδή γίνεται πολὺς λόγος περί συνοδικότητας τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ αὐτή ἐκλαμβάνεται ὡς ἐπισκοποκρατία μέ ἀπόλυτη αὐθεντία, θά ἤθελα νά ἀναφέρω ὅτι μέ βάση τήν παράδοση τῆς Ἐκκλησίας μας, ἡ ὁποία ἐδράζεται πάνω στήν Ἀποστολική Σύνοδο, ἡ συνοδικότητα ἔχει ἢ θά πρέπει νά ἔχει τὰ ἐξῆς χαρακτηριστικά: Πρῶτον, βάση τῆς Συνόδου εἶναι ἡ Ἐκκλησία μέ τήν ἔννοια τῶν

μελῶν της, τῶν πιστῶν. Πῶς δηλαδή οἱ Ἐπίσκοποι, ὡς προεστῶτες θά ἐξασφαλίσουν τήν ἐν Χριστῷ ἐνότητα τους καί τήν πνευματική τους ὁλοκλήρωση. Δεύτερον, ἡ διοικητική εὐθύνη τῶν Ἐπισκόπων πηγάζει ἀπό τήν ἡγετική τους θέση, τήν ὁποία λαμβάνουν ἀπό τό Σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, γι' αὐτό καί ἡ ἐγκαθίδρυσή τους γίνεται στά πλαίσια τῆς Εὐχαριστιακῆς Σύναξης. Ἔτσι καλοῦνται νά ἡγοῦνται (νομοθετοῦν καί ἀνακοινώνουν τίς ἀποφάσεις) τοῦ Σώματος τῆς Ἐκκλησίας καί ὄχι ἐνός ρυθμιστικοῦ ὀργάνου, κατά τά πρότυπα τοῦ κοσμικοῦ πολιτειακοῦ συστήματος. Τρίτον, κέντρο τῆς Συνοδικότητος εἶναι ἡ Εὐχαριστιακή Κοινωνία, ἀφοῦ κυρίως, πέραν τῶν διοικητικῶν μεριμνῶν, συνέρχονται οἱ Ἐπίσκοποι γιά νά ρυθμίσουν τά τῆς πίστεως καί ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας, ὥστε οἱ πιστοί ἀξίως νά φθάσουν στήν μυστηριακή κοινωνία μέ τόν Χριστό.

Δυστυχῶς, πρέπει νά ὁμολογήσουμε, ὅτι τά τελευταῖα χρόνια ἀφαιρέσαμε ἀπό τούς ἑαυτούς μας, λόγω τῆς ἐσωτερικῆς διάσπασης, τό δικαίωμα νά λειτουργοῦμε Πανορθόδοξως Συνοδικά μέσα σέ αὐτό τό πνεῦμα. Ταπεινά ἐκφράζω τήν ἄποψη ὅτι θά πρέπει, τουλάχιστον, περιφερειακά ἢ μεταξύ ὁμοφρόνων Ἐπισκόπων νά πραγματοποιοῦνται Σύνοδοι-Συνάξεις, ὄχι γιά νά συζητοῦν δικαιοδοτικά ἢ κανονικά προβλήματα, ἀλλά κυρίως ἐκκλησιολογικά καί θεολογικά, τά ὁποῖα πρακτικά θά βοηθήσουν νά βροῦμε συλλογικά τόν προφητικό λόγο καί χάρισμα τῆς ἀποστολῆς μας, γιά νά μπορέσουμε νά βοηθήσουμε τόν κόσμο, ὁ ὁποῖος ἀπέλπιδα ἀναζητεῖ τήν ψυχική λύτρωση, ἀπό τήν καταδυναστεία τοῦ ἐμπαθοῦς κόσμου τῆς ἁμαρτίας.

Ἡ τακτική αὐτή δέν εἶναι ξένη πρὸς τὴ ζωὴ καὶ παράδοση τῆς Ἐκκλησίας μας. Ὁ Μέγας Βασίλειος στὴν ἀγωνιώδη προσπάθεια του νὰ βοηθήσει στὴν ἐπίλυση τῶν προβλημάτων πού ταλαιπωροῦσαν τὴν Ἐκκλησία τῆς Ἀνατολῆς γράφει πρὸς τὸν Μέγα Ἀθανάσιο: «Θεωρήσαμε ἐπιβεβλημένο νὰ γράψωμεν στὸν Ἐπίσκοπο Ρώμης νὰ δείξει ἐνδιαφέρον γιὰ τὰ δικά μας πνευματικά προβλήματα καὶ νὰ τοῦ ὑποδείξουμε, ἐπειδὴ εἶναι δύσκολο ν' ἀποστείλει ἀπὸ ἐκεῖ ἀνθρώπους σύμφωνα μέ τὰ κανονικά συνοδικὰ θέσμια, νὰ ρυθμίσει τό πρᾶγμα αὐτός προσωπικά. Νὰ ἐκλέξει δηλαδή ἀπὸ μόνος του Ἐπισκόπους, ἱκανούς νὰ ὑποφέρουν τοὺς κόπους τῆς ὁδοιπορίας, ἱκανούς ἐπίσης λόγῳ τῆς πραότητος καὶ τῆς πνευματικῆς θερμότητος τοῦ χαρακτῆρα τους νὰ νουθετήσουν τοὺς διεστραμμένους μεταξύ μας, ἔχοντας σύμμαχο τὴ δύναμη τοῦ ἐπιτηδείου καὶ πειστικοῦ λόγου». Ὡστε, ὅταν θέλει ὁ Θεὸς καὶ ἔλθουν ἐδῶ, νὰ μὴν ἀφήσουν σχίσματα στὶς Ἐκκλησίες, ἀλλὰ νὰ συγκεντρώσουν μέ κάθε τρόπο σέ ἐνιαῖο σῶμα ὅλους τοὺς ὁμόφρονες, οὕτως ὥστε ὁ ὀρθόδοξος λαὸς νὰ μὴν διασπᾶται σέ πολλά κομμάτια ἀκολουθώντας τοὺς προΐσταμένους του στὴ διάσπαση. «Πάντα γάρ δεῖ σπουδάσαι δεύτερα ἡγήσασθαι τῆς εἰρήνης καὶ πρό πάντων τῆς Ἐκκλησίας ἐπιμεληθῆναι, ὡς μὴ ἀσθενεῖν ἐν αὐτῇ τὴν ὀρθὴν μερίδα περὶ τὰ πρόσωπα σχιζομένη». (Μ. Βασιλείου, ἐπιστολή 69, Ἀθανασίῳ Ἐπισκόπῳ Ἀλεξανδρείας).